

Kauniaisten kaupunki
Grankulla stad

Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen ohje

muutokset merkitty punaisella

1	Kelan ohje ja lainsäädäntö.....	4
2	Toimeentulotuen perusosien määrät 1.1.2018 alkaen	6
2.1	Perusosan jakautuminen	7
3	Hakemuksen käsittely / siirtäminen oikealle viranomaiselle	7
3.1	Asunnottomat ja asiakkuuden määräytyminen pääkaupunkiseudulla	8
3.2	Muutto toiseen kuntaan	8
3.3	Tuettu asuminen	9
3.4	Palveluasuminen toisen kunnan alueella	9
4	Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana	9
5	Perusosan alentaminen.....	10
6	Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu	10
6.1	Vuokravakuus (päivitetty 31.7.2019)	10
6.2	Vuokravakuuspäätöksiä ei tehdä takaisinperinnällä	11
6.3	Vuokravelka	12
7	Kodin hankinnat.....	12
7.1	Kalusteet.....	13
7.2	Alkuavustus (päivitetty 1.2.2022).....	13
7.3	Tavaroiden varastointi.....	14
8	Lastentarvikkeet, harrastus- ja lomavirkistysmenot.....	14
9	Ajokortista ja auton käytöstä aiheutuvat kustannukset	15
9.1	Matkakustannukset.....	15
9.2	Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset	15
10	Opinnoista aiheutuvat menot.....	16
10.1	Tietokoneen hankinta.....	17
10.2	Ylioppilastutkintomaksut, pääsykoemaksut	17
10.3	Maahanmuuttajien kielikurssit	18
11	Terveydenhuoltokulut.....	18
11.1	Lääkkeet.....	19
11.2	Asiaksmaksu ja terveydenhoitokulut.....	19
11.3	Päihdekuntoutusryhmät ja matkakorvaukset.....	19
12	Perheryhmäkodissa asuvat nuoret	20
13	Vankeusajan toimeentulotuki.....	20

13.1	Asunnottoman, vapautuvan vangin palveluiden järjestämisvelvollisuus.....	21
14	Edunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu	21
15	Hammashuolto	21
16	Romaninaisen hame.....	21
17	Hautausmenot	21
17.1	Lähiomaisen hautajaiset.....	22
17.2	Hautausavustuksen hakeminen hautajaisten jälkeen	22
17.3	Ehkäisevä toimeentulotuki	23
18	Pakolaisen toimeentulotuki.....	24
18.1	Pakolaisen alkuavustus.....	24
18.2	Talvivaatteet	24
18.3	Matkakustannukset.....	24
18.4	Kurssimaksut ja suomen kielen kirjat	25
18.5	Siivousapu.....	25

1 Kelan ohje ja lainsäädäntö

Toimeentulotuen myöntäminen perustuu lakiin toimeentulotuesta. Kela tekee päätökset perustoimeentulotuesta ja kunta täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Kelan etuusohjesivusto <http://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet> (toimeentulotuen ohjesivu päivittyy aika ajoin).

1 § Perustoimeentulotuen tarkoitus

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. (3.11.2000/923)

Matkakorvauksen tarkoituksena on tukea henkilön osallistumista kuntouttavaan työtoimintaan. (2.3.2001/191)

2 § Oikeus toimeentulotukeen

Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä, siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa (234/1929), lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) ja muussa laissa säädetään, puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta.

3 § Perhe

Tässä laissa tarkoitetaan perheellä yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta, aviopuolisoita sekä kahta henkilöä, jotka elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa. (13.1.2017/13)

Toimeentulotukea myönnettäessä kaikkia perheenjäseniä pidetään toimeentulotuen saajina tuen maksamispäivästä lukien. Toimeentulotuen katsotaan jakautuvan sen saajien kesken kullekin yhtä suurena osuutena, jollei olosuhteet muuta osoita.

7 § (29.12.2005/1218) Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon perusosalla katettavat menot (perusosa) sekä muut perusmenot, sen mukaan kuin jäljempänä erikseen säädetään.

7 a § (26.6.2015/815) Perusosa

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

7 b § (26.6.2015/815) Muut perusmenot

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitetut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot;
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
- 5) lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot;
- 6) lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimieliimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
- 7) välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Jos toimeentulotuen hakijan asumiseen liittyvät menot ylittävät tarpeellisen suuruisena 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla pidettävän määrän, hakijaa on ohjattava hankkimaan edullisempi asunto. Lisäksi hakijaa on ohjattava ottamaan yhteyttä kuntaan asuntoasian selvittämistä varten. Hakijalle on annettava hänen tosiasialliset tarpeensa huomioon ottava, riittävä määräaika edullisemman asunnon hankkimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee ottaa tuensaajan asumismenot huomioon täysimääräisinä tämän määräajan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske sellaista toimeentulotuen hakijaa, jolle jo aiemmin on annettu samaa asumistarvetta koskien ohje ja määräaika hakeutua edullisempaan asuntoon. Jos hakijalla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta hankkia asuinpaikkakunnaltaan 2 momentissa tarkoitettua asuntoa, asumismenot voidaan ottaa huomioon täysimääräisenä myös määräajan jälkeen.

7 c § (29.12.2005/1218) Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

Kauniaisten kaupunki Grankulla stad

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.
(26.6.2015/815)

L:lla 815/2015 muutettu 1 momentti tulee voimaan 1.1.2017. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) lasten päivähoitomenot;
- 2) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä (19.1.2006/64)
- 3) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

3 momentti on kumottu L:lla 19.1.2006/64.

13 § (3.11.2000/923) Ehkäisevä toimeentulotuki

Kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

~~2~~ Toimeentulotuen perusosien määrät 1.1.2018 alkaen

Tuen-saaja	euroa/kk	euro/pv
Yksin asuva, lapseton	491,21	16,38
yksinhuoltaja	540,33	18,02
muu 18 vuotta täyttänyt, avio-/avopuoliset kumpikin	417,53	13,92
vanhempansa/vanhempiensa luona asuva 18 vuotta täyttänyt hlö	358,58	11,96
10-17-vuotias lapsi; 1. lapsi (70% yksin-asuvan perusosasta)	343,85	11,46
10-17-vuotias lapsi; 2. lapsi (65% yksin-asuvan perusosasta)	319,29	10,65
10-17-vuotias lapsi; 3. lapsi jne. (60% yksinasuvan perusosasta)	294,73	9,83
alle 10-vuotias lapsi; 1. lapsi (63% yksin-asuvan perusosasta)	309,46	10,32

alle 10-vuotias-lapsi; 2. lapsi (58% yksin-asuvan perusosasta)	284,90	9,50
alle 10-vuotias-lapsi; 3. lapsi jne. (53% yksin-asuvan perusosasta)	260,34	8,68

2.1 Perusosan jakautuminen

Ravintomenot	49%
Vaate- ja jalkineiden menot	9%
Informaatiomenot (lehti, televisio, puhelin)	20%
Vähäiset terveydenhuoltomenot	3%
Muut jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot	19%

3 Hakemuksen käsittely / siirtäminen oikealle viranomaiselle

Jos perustoimeentulotuen hakemus saapuu kuntaan, hakemus toimitetaan Kelaan salattuna sähköpostina tai kirjepostilla.

~~Turvakieltoasiakkaiden hakemuksiin liittyvät asiat: Kelan turvakieltoasiakkaiden asiakasneuvonta-p. 020-635-3500 ma-pe klo 9.00-16.00~~

Jos asiakas on toimittanut täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksensa väärään kuntaan, asiakkaaseen ollaan yhteydessä ja toimitetaan hakemus oikeaan kuntaan postitse. Asiakkaalle kerrotaan postinkulun aiheuttamasta viivästyksestä. Pompottelua kunnasta toiseen ei saa tapahtua. Käsittelyajan laskenta alkaa siitä päivästä, kun hakemus on saapunut oikeaan kuntaan. Jos Kelalla on väärää tietoa asiakkaan oleskelukunnasta ja täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemus on välitetty väärään kuntaan, ollaan Kelaan yhteydessä ja kerrotaan asiakkaan oleskelukunta. Jos asiakas on tilapäismajoituksessa tai tuetussa asumisessa toisessa kunnassa, ohjeistetaan asiakasta hakemaan täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea suoraan palvelun myöntäneestä kunnasta.

~~Osoitteet, jonne hakemus-pääkaupunkiseudulla lähetetään ja yhteysnumerot:~~

~~Espoon aikuissosiaalityö, PL-2125, 02070 Espoon kaupunki
etuuskäsittelyn viranomaislinja-043-8256399
aikuissosiaalityön päivystys ma-pe klo 9-15, puh. 050-3475939 (viranomaiskäyttöön)~~

~~Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto / toimeentulotuen hakemusten vastaanotto,
PL-8320, 00099 Helsingin kaupunki
Etuuskäsittelyn toimeentulotuen viranomaislinja ma-pe klo 9-16, puh. 09-310-44400~~

~~Vantaa: Koivukylän sosiaaliasema, Karsikkokuja 17, 2. krs, 01360 Vantaa
Täydentävän toimeentulotuen viranomaislinja ma, ti, to, pe klo 9-10, puh. 09-839-32498
Täydentävän toimeentulotuen neuvonta ma-pe klo 8.15-16, puh. 09-839-21119)~~

3.1 Asunnottomat ja asiakkuuden määräytyminen pääkaupunkiseudulla

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten keskinäinen linjaus 2.5.2017 alkaen. Päivitetty 18.6.2021. Ohje päivitetään viimeistään vuonna 2023. Ohje koskettaa työikäisten palvelutehtävää.

Jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut kotikuntalaissa ([201/1994](#)) tarkoitetulta kotikunnaltaan tai siltä kuntayhtymältä, johon kotikunta kuuluu, ellei muualla laissa toisin säädetä.

Kriisi- ja tilapäismajoituksen järjestää asiakkaan kotikunta. Kriisimajoitus järjestetään akuutissa tilanteessa ja se on väliaikaista, lyhytkestoista ja päättyy viimeistään, kun asiakas saa tuetun asumisen paikan tai oman asunnon. Tilapäismajoitus voi olla pitkäkestoisempaa, mutta sekin on tilapäistä. Jotta asiakkuus ei jakaudu useamman kunnan kesken ja jotta asiakkuus ei katkea kriisitilanteessa, myöntää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen se kunta, josta kriisi- tai tilapäismajoitus on myönnetty.

Jos asiakas on asunnoton eikä hänelle ole myönnetty kriisi- tai tilapäismajoitusta, täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen myöntää kunta, jossa hän oleskelee. Kela siirtää täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen kuntaan asiakkaan oleskelun perusteella.

3.2 Muutto toiseen kuntaan

Kela myöntää perustoimeentulotuen ja kohdentaa kustannukset siihen kuntaan, jossa perhe tai henkilö asuu tuen myöntämisen aikana. Kela vastaa muuttokustannuksista ja takuuvuokrasta. Pääsääntöisesti uuden asunnon välttämättömistä hankinnoista vastaa se kunta, johon muutetaan, mutta mikäli hankinta on tehtävä ennen muuttoa, hankinnasta vastaa se kunta, josta muutetaan. Sosiaalityö siirtyy uuteen kuntaan.

Toimeentulotukilaki 14 a§: Perustoimeentulotuen myöntää hakemuksesta Kansaneläkelaitos Suomessa oleskelevalle hakijalle tai perheelle. Kansaneläkelaitoksen on kohdennettava perustoimeentulotukea maksaessaan kustannukset siihen kuntaan, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe oleskelee muutoin kuin satunnaisesti useammassa kuin yhdessä kunnassa, kustannukset on kohdennettava siihen kuntaan, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen perustoimeentulotuessa huomioon otettavat menot johtuvat. Kiireellisenä myönnetyn perustoimeentulotuen kustannukset kohdennetaan siihen kuntaan, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, täydentävän toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat. Jos tässä momentissa tarkoitetun toimeentulotuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.

Vakinainen oleskelukunta on yleensä se kunta, jossa henkilöllä tai perheellä on vakituinen osoite (STM Ohje toimeentulotuen soveltajille 2013:4, s 60)

3.3 Tuettu asuminen

Kotikunta myöntää tuetun asumisen palvelun. **Tuetun asumisen asiakkaita ohjataan säilyttämään kotikunta siellä, mistä tuettu asuminen on myönnetty, ja tekemään tilapäinen osoitteenmuutos tuetun asumisen kuntaan.** Niin kauan, kun kunta myöntää asiakkaalle sosiaalihuoltolain mukaista tuettua asumista, myöntää sama kunta myös täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. Kun tuettu asuminen päättyy, myöntää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kunta, jonne asiakkaalla on vuokrasopimus.

Jos tuettu asuminen päättyy esimerkiksi asunnottomuuteen, asiakkuus määräytyy ensisijaisesti sijoituksen tehneen kunnan perusteella. Jos tuetun asumisen päätöksestä on kulunut pääsääntöisesti yli 12 kuukautta, määräytyy asiakkuus virallisen kotikunnan perusteella. Tilannekohtaisesti tulee kuitenkin tarkastella asiakkaan palvelutarvetta yhdessä eri kuntien ja asiakkaan kanssa, jotta asiakas saa tarkoituksenmukaiset palvelut.

3.4 Palveluasuminen toisen kunnan alueella

Kotikuntalain mukaan henkilö, joka on sijoitettu perhehoitoon, laitoshoidon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen muun kuin kotikuntansa alueelle, voi valita uudeksi kotikunnakseen sen kunnan, jonka alueella olevassa toimintayksikössä tai asunnossa hän asuu. Valintaoikeuden käyttäminen edellyttää, että hoidon tai asumisen arvioidaan kestävän tai on kestänyt yli vuoden. Palvelujen järjestämistä vastuu on sidottu kotikuntaan.

Palveluasumisessa olevalle myöntää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen se kunta, **jossa asiakkaan sosiaalityö on. Tämä riippuu siitä, minkä kotikunnan asiakas on valinnut.**

4 Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana

Kela voi myöntää velkajärjestelyssä olevalle toimeentulotukea poikkeustilanteessa (kts. Kelan ohje). Asiakas ohjataan hakemaan ensin perustoimeentulotukea.

Velkajärjestelyn lyhennykset eivät ole perustoimeentulotuessa huomioitavia menoja. Käräjäoikeus vahvistaa velkajärjestelyn maksuohjelman. Velkajärjestely kestää 3 tai 5 vuotta. Maksuohjelmassa huomioidaan asiakkaan (yksinasuva/yksinhuoltaja) elinkustannusnormiksi **532 €/kk (v. 2019)**. Kun velkajärjestelyssä oleva asiakas hakee toimeentulotukea, pyydetään asiakasta esittämään velkajärjestelyn maksuohjelma. Maksuohjelmasta nähdään, paljonko asiakas maksaa lyhennyksiä **kuukausittain** ja mitä maksuohjelman laskelmaan on huomioitu tuloiksi ja menoiksi. Velkajärjestelyn maksuohjelmaa ei yleensä muuteta kuin vain maksuohjelman loppuvaiheessa.

Jos asiakas hakee täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, tarkastellaan hänen kanssaan taloudellinen tilanne tilioitteiden, haettujen menojen ja maksuohjelman laskelman perusteella. Jos

asiakkaan menot ovat kasvaneet siitä, kun maksuohjelma on vahvistettu ja tulot eivät riitä enää kaikkiin ohjelmassa määriteltyihin menoihin, on perusteltua myöntää ehkäisevää toimeentulotukea esim. terveydenhuollon menoihin tai yksittäiseen asiakkaalle välttämättömään menoon.

Asiakas voi hakea velkajärjestelyn aikana lykkäystä yhtä monen kuukauden maksuille kuin kuinka monta vuotta hänen ohjelmansa kestää (kolmen vuoden ohjelmassa kolmen kuukauden maksuille). Asiakkaan täytyy maksaa lykätyt kuukaudet maksuohjelman lopussa.

5 Perusosan alentaminen

Kela on ainoa päätösvaltainen viranomainen käsittelemään perusosan alennuksia. Kelan tulee tiedottaa asiakkaalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma perusosan alentamisen yhteydessä ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Sosiaalityöntekijä/-ohjaaja arvioi asiakastapaamisessa asiakkaan tilanteen. Tapaamisessa sovitaan toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Asiakas toimittaa palvelutarpeen arvion tai asiakassuunnitelman Kelaan, joka voi ottaa sen huomioon päätöksenteossaan. Kunnan viranomainen ei voi määrätä Kelan päätöksenteosta.

6 Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu

Kela vastaa tapaamiskulujen myöntämisestä sen mukaan kuin tapaamisista on vanhempien kesken kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistamalla sopimuksella sovittu tai tuomioistuimen päätöksellä määrätty. Jos tapaamissopimusta ei ole tehty, ohjataan tekemään se. Kela ei korvaa sopimuksen ylittäviä kuluja. **Kela ei myöskään korvaa tapaamiskuluja ulkomaille, mutta niihin ei myöskään myönnetä täydentävää toimeentulotukea.**

Tapaamiskuluihin voi olla perusteltua myöntää täydentävää toimeentulotukea siksi aikaa, kunnes tapaamissopimus on tehty. **Tällöin voidaan myöntää tukea tapaamisesta aiheutuneisiin matkakuluihin ja lapsen ruokamenoihin. Matkakulut huomioidaan edullisimman matkustustavan mukaisesti sekä lapsen ruokamenoiksi perusosan määrästä 49 % / tapaamispäivä).**

Lapsesta maksettava elatusapu ei ole perustoimeentulotuessa huomioitava meno. Jos asiakas hakee elatusapuun toimeentulotukea, tulee hänet ohjata ensisijaisesti hakemaan elatusmaksuun muutosta ja elatusmaksun saaja hakee elatustukea **Kelasta**. Kohtuulliselle järjestelyajalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, jos elatusvelvollinen on oikeutettu perustoimeentulotukeen.

6.1 Vuokravakuus (päivitetty 31.7.2019)

Kela arvioi asiakkaan vuokravakuuden tarpeen oman ohjeistuksensa mukaisesti (kts. Kelan ohjeistus). Jos asiakkaalla on toimeentulotuessa ylijäämäinen laskelma, tarkistaa Kelan virkailija,

täyttyvätkö vuokravakuuden myöntämisen kriteerit ja arvioi, pystyykö asiakas omista tuloistaan ja varoistaan maksamaan vuokravakuuden. Kela saattaa edellyttää säästämistä, jos asiakasta ei välittömästi uhkaa asunnottomuus ja asiakas saisi vakuuden säästettyä kohtuullisessa ajassa. Jos vuokravakuuden kriteerit täyttyvät ja asiakas ei voi asumistaan ilman vuokravakuutta turvata, voi Kela harkita vuokravakuuden myöntämistä tuloylijäämästä huolimatta. **Jos kunnan sosiaalialan ammattilaisella on tiedossa sosiaalisia perusteita, joiden vuoksi hänen näkemyksensä mukaan vuokravakuus tulisi myöntää, voi hän kirjoittaa asiasta lausunnon perusteluineen Kelaan (esim. olosuhteet nuoren aikuisen kotona).**

Mikäli asiakas hakee vuokravakuutta täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukena, varmistetaan ensin, onko hän hakenut sitä Kelasta. Jos Kela ei myönnä vuokravakuutta, tulee selvittää asiakkaan mahdollisuus järjestää vuokravakuus itse esim. lainalla, jos luottotiedot ovat kunnossa tai mikäli kuukausittainen ylijäämä on suuri, säästämällä. Jos asiakas ei pysty itse järjestämään vuokravakuutta, arvioidaan, onko riittäviä perusteluita myöntää vuokravakuus täydentävästä toimeentulotuesta. Perusteita vuokravakuuden myöntämiseen voivat olla:

- avo- tai avioero
- terveydelliset syyt
- perheeseen muutos
- asunnottomuus
- asunnottomuuden uhka
- työpaikan tai opiskelupaikan saaminen toiselta paikkakunnalta
- asunnon vaihtaminen edullisempaan kohtuullisuusharkinnan vuoksi.

~~Edellä mainituissa tilanteissa myös Kela voi tietyissä tapauksissa myöntää vakuuden perustoimeentulotukena, joten varmistus (ja tarvittaessa sosiaalitoimen puolto) Kelaan ensin.~~

Vuokravakuutta ei myönnetä, kun kysymyksessä on

- mukavuussyyt (esim. sauna, piha, kaupunginosan vaihto)
- tilanne, jossa asiakas ehdottaa muuttoa normia kalliimpaan asuntoon
- muutto, joka johtuu muusta kuin työ- tai opiskelupaikan saamisesta

Vuokravakuutta ei myönnetä rahana.

Vakuuksien realisoinnista vastaavat aikuissosiaalityö ja maahanmuuttajapalvelut. Vuokranantaja lähettää laskun aikuissosiaalityöhön tai maahanmuuttajapalveluihin ja vakuusvaatimuksen oikeellisuus tutkitaan. Vuokranantajien kysymyksiin vastataan aikuissosiaalityössä ja maahanmuuttajapalveluissa. Vuokranantajaa ohjataan lukemaan vuokravakuuden realisointiin liittyvät ohjeet maksusitoumuksesta tai sen liitteistä.

6.2 Vuokravakuuspäätöksiä ei tehdä takaisinperinnällä

Kauniaisten kaupunki noudattaa Kelan valtakunnallista käytäntöä vakuuksien takaisinperinnässä, ja luopuu näin ollen 1. 1. 2017 lukien jäljellä olevien ja 1. 1.2017 alkaen maksuun realisoituvien vuokravakuusvaatavien takaisinperinnästä.

6.3 Vuokravelka

Vuokravelkatilanteeseen tulee aina liittyä työskentelyä asiakkaan kanssa.

Sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat voivat myöntää täydentävää toimeentulotukea kerran enintään yhden kuukauden vuokravelkaan, jos asiakkaalla on sosiaaliohjauksen asiakkuus, velkaantuminen johtuu esimerkiksi yksittäisestä poikkeuksellisesta tilanteesta ja talous on muuten tasapainossa tai jos talous saadaan vuokravelan myöntämisen keinoin tasapainotettua.

Sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat päättävät täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisestä vuokravelkaan tilanteissa, joissa asiakkaalla on esim. yli yhden kuukauden vuokraa vastaava vuokravelka, toistuvia vuokravelkoja, toistuvaa ja/tai jatkuvaa muuta velkaantumista, muita taloudellisia vaikeuksia, talouden jatkuva epätasapaino tai häätöuhka.

~~Vuokravelkatilanteeseen tulee aina liittyä työskentelyä asiakkaan kanssa. Pääsääntöisesti vuokravelkaa ei myönnetä toimeentulotukena. Lapsiperheelle vuokravelka, häätö, asunnottomuuden uhka tai asunnottomuus voi olla lastensuojelullinen tilanne, vuokravelka on syy selvittää perheen tarve sosiaalihuoltolain mukaisille palveluille. Toimeentulotukea vuokravelkaan voidaan harkinnan perusteella myöntää ehkäisevänä toimeentulotukena asumisen turvaamiseksi, kun muita keinoja ei ole käytettävissä ja asumisen jatkumisen turvaaminen nykyisessä asunnossa on perusteltua. Pyrittävä varmistamaan, että uutta vuokravelkaa ei synny.~~

7 Kodin hankinnat

Kodin hankintoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea henkilöille, joilla on perustoimeentulotuen asiakkuus ja joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita tai henkilöille, joiden ei ole mahdollista hankkia irtaimistoa tai ko. tarvikkeita lähiaikoina. Kalusteiden ja muun irtaimiston tarve arvioidaan tilannekohtaisesti.

Hankintojen kuljetuksissa noudatetaan ensisijaisesti omatoimisuusperiaatetta. Huonekalujen kuljetukseen voidaan myöntää enintään 50 €.

Kodinkoneet on kilpailutettu. Sopimustoimittaja on Gigantti Oy, jonka kuljetusmaksu on 30 €, kodinkoneen asennus 30 € ja kierrätyslaitteen palautus 10 €. Gigantin sopimushinnat ovat alvittomia. Maksusitoumuksiin tulee kirjata summan perään ja alv. Esim. pesukone 275 € ja alv.

- Pöytä 50 €
- Tuolit 20 € / kpl
- Sänky ja patja 130 € (kahden hengen 240 €)
- Lapsen pidennettävä sänky ja patja 180 €
- Kerrossänky 130 €
- Patja 50 €
- Pinnasänky ja patja 85 €
- Koulupöytä 40 € (arvioidaan tarve tilannekohtaisesti)
- Vuodevaatteet ja pyyhkeet 50 €

Kauniaisten kaupunki Grankulla stad

- Matot 40 €
- Valaisimet 40 €
- Verhot 30 €
- Astiat yhdelle 50 €
- astiat kahdelle 75 €
- Kalusteiden kuljetus 50 €
- Pölynimuri 70 €

7.1 Kalusteet

Pöytä ja tuolit	150 euroa
Sänky yksi henkilö:	85 euroa, kaksi henkilöä: 170 euroa
Patja	50 euroa
Kerrossänky	170 euroa
Pinnasänky ja patja	100 euroa

Lisäksi voidaan myöntää erillisen harkinnan mukaan avustusta välttämättömiin kodin tekstiileihin, valaisimiin, astioihin ja verhoihin yhteensä enintään 100 euroa.

Kodinkoneisiin (esim. pyykkikone) voidaan perustelluista syistä (esim. lapsiperhe, ja taloyhtiössä ei pyykkitupaa, tai terveydellinen este käyttää taloyhtiön pesutupaa) edullisimpaan saatavilla olevaan koneeseen. Esim. edullisin pyykkikone 280 euroa.

7.2 Alkuavustus (päivitetty 1.2.2022)

Alkuavustus myönnetään huoneiston kalustamiseen ja kodin välttämättömiin tarvikkeisiin pitkään asunnottomana olleille ja/tai pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea saaneille henkilöille, joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita ja joilla ei ole mahdollisuutta hankkia irtaimistoa lähiaikoina. Alkuavustuksella on tarkoitus kattaa kaikki huoneiston hankinnat, kodin välttämättömät tarvikkeet yllä olevasta listasta (lukuun ottamatta pesukonetta ja imuria) sekä kalusteiden kuljetuksen.

- Yksin asuvan alkuavustus 480 €
- Pariskunnan alkuavustus 725 €
- Yksinhuoltajan alkuavustus 605 €
- Lapset 220 €/lapsi, korkeintaan 3 x 220 €
- Kuninkaankallion tukiasunto 150€
- Väinölä 150€
- Olarinluoman tukiasunto: Olarinluoman tukiasunnoista osa on kalustamattomia, ja osassa asuntoja kiinteänä kalusteena verhot, sänky ja patja, sekä pieni laatikosto. Tilannekohtaisesti tulee tarkistaa sen asunnon varustelutaso, mihin alkuavustusta haetaan. Kalustettujen asuntojen alkuavustus on 250 € ja kalustamattomiin myönnetään normaali alkuavustus 480 €.
- Muiden yksiköiden tai tukiasuntojen kohdalla tarkistetaan asunnon varustelutaso.

7.3 Tavaroiden varastointi

Asiakkaan tultua häädetyksi asunnosta tai jouduttua pitkäaikaiseen laitoshoittoon / vankilaan (lyhytaikainen tuomio) saattaa kodin irtaimiston varastointi olla tarpeellista. Tavaroiden varastointiin myönnetään määräaikainen maksusitoumus, jos varastointi on perusteltua ja varastointiaika kohtuullinen. Huomiota kannattaa kiinnittää siihen, mikä asiakkaan varastoitavien tavaroiden arvo on. Jossain tilanteissa asiakkaan kanssa voi olla järkevää harkita tavaroiden hävittämistä ja uusien hankkimista (esim. toimeentulotukena myönnettävän kodinperustamisavustuksen avulla) siinä vaiheessa, kun asiakkaalla on jälleen oma asunto.

8 Lastentarvikkeet, harrastus- ja lomavirkistysmenot

Pitkäaikaiselle perustoimeentulotukea saavalle asiakasperheelle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea seuraavasti.

Lapsen tarvikkeisiin voidaan myöntää:

- yhdistelmävaunut 200 €
- rattaat 120 €
- kaksosten vaunut 250 €
- kaksosten rattaat 150 €

Muihin lastenhoitotarvikkeisiin (esim. hoitopöytä, syöttötuoli, babysitteri, turvaistuin) ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Lasten ja nuorten polkupyöriin ja kypärään voidaan myöntää korkeintaan seuraavasti **(kerran 3-10 -vuotiaana ja kerran 11-17 -vuotiaana):**

- 3-10 -vuotias 85 €
- 11-17 -vuotias 170 €
- Kypärä 20 €

Pitkäaikaiselle Kelan perustoimeentulotukea saavalle asiakasperheelle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea yhteen ohjattuun harrastukseen/lapsi/vuosi korkeintaan seuraavasti:

- 0 - 5 v. 200 € / vuosi
- 6 - 17 v. 500 € / vuosi

Lisäksi lasten retkiin ja leireihin (ei leirikoulut ja koulun retket) enintään 150 €/lapsi/vuosi.

* Huomioitavaa; retkien ja muun koulun ulkopuolisen toiminnan järjestäminen perusopetuksessa; perusopetuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, joka nykytulokinnan mukaan kattaa myös koulun ulkopuolella tapahtuvan opetuksen.

Rippikoulumaksuista tulee anoa vapautusta seurakunnalta.

Aikuisten harrastusmenot sisältyvät perusosaan.

9 Ajokortista ja auton käytöstä aiheutuvat kustannukset

Ajokortin hankkimiseen tai sen uusimisesta aiheutuviin kustannuksiin ei myönnetä toimeentulotukea. Ajo-oikeuden täydentämiseen lisäkoulutuksella työllistymistä edistävänä toimenpiteenä voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea aikuissosiaalityön asiantuntijan / sosiaalityöntekijän arvioinnin perusteella. Jos oman auton käyttö on välttämätöntä, voidaan auton käytöstä huomioida 0, 20 euroa kilometrikorvauksena.

Auton käytöstä aiheutuviin kustannuksiin tai autopaikkamaksuihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea. Jos asiakas on saanut vammaispalvelulain mukaista avustusta auton hankintaan ja auto on henkilön vamman vuoksi välttämätön liikkumisväline, voidaan auton käyttökuluja ottaa huomioon täydentävän toimeentulotuen erityismenoina.

9.1 Matkakustannukset

Paikallisliikenteen käyttö kuuluu pääsääntöisesti toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin (**Laki toimeentulotuesta 7 a §**). Matkakustannukset sukulaisten luo, työnhakuun (mahdollisuus saada TE-toimistosta), oikeuden käyntiin, kotipaikkakunnalle ym. sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan.

Työllisyyskoulutukseen, työkokeiluun yms. työllistämistä edistävään toimintaan osallistuvalla voidaan huomioida ensimmäisen kuukauden matkakulut täydentävän toimeentulotuen menona. Jatkossa matkakulut katsotaan katettavaksi työllistymistä edistävän palvelun osallistumisen ajalta maksettavalla kulukorvauksella. Jos työkokeilussa tai muussa työllistymistä edistävässä palvelussa oleva henkilö ei saa kulukorvausta, voidaan matkakulut hyväksyä täydentävän toimeentulotuen menona koko työkokeilun /julkisen työvoimapalvelun ajalta. Koska paikallisliikenteen menot kuuluvat toimeentulotuen perusosaan, huomioidaan pääsääntöisesti korkeintaan seutulipun ja sisäisen lipun erotus.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä myönnetään kuntouttavan työtoiminnan matkakulut kuntouttavan työtoiminnan lain perusteella.

Jos asiakas osallistuu esim. päihdehuollon intensiiviseen avokuntoutukseen tai sosiaalisen kuntoutuksen mukaiseen toimintaan, voidaan matkakulut huomioida harkinnan mukaan täydentävän toimeentulotuen menona. Tällöin asiakas toimittaa hakemuksensa liitteenä hoitotahon antaman selvityksen käynneistä ja käyntien tiheydestä.

9.2 Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset

Paikallisliikenteen käyttö kuuluu pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin (Laki toimeentulotuesta 7 a §). Jos asiakkaalla on oikeus kulukorvaukseen, hänen tulee kustantaa matkakulut itse.

Kulukorvauksen voi saada, jos osallistuu työkokeiluun, koulutuskokeiluun, ura- ja työnhakuvalmennukseen tai TE-toimiston hyväksymään maahanmuuttajan omaehtoiseen opiskeluun. Koska kulukorvaus maksetaan kuun lopussa, voidaan ensimmäiselle kuukaudelle myöntää täydentävää toimeentulotukea matkalippuun. Mikäli henkilön aktiivitoimet järjestetään pääkaupunkiseudun ulkopuolella, arvioidaan kulukorvauksen riittävyys matkakustannuksiin tapauskohtaisesti. Mikäli henkilö osallistuu työllisyyttä edistävään aktivointitoimintaan, mutta hän ei ole oikeutettu kulukorvaukseen, myönnetään täydentävää toimeentulotukea matkalippuun koko toimintaan osallistumisen ajaksi.

Kun asiakas on kuntouttavassa työtoiminnassa, hänelle korvataan työllisyyspalveluista matkakulut ja maksetaan lisäksi kulukorvausta. Toimeentulotukea ei ole perusteltua myöntää kuntouttavassa työtoiminnassa olevan henkilön matkakuluihin.

Maahanmuuttajan kotoutumista voidaan tukea myöntämällä toimeentulotukea matkakuluihin, kun asiakas osallistuu kurssille ja/tai muuhun kotoutumisen kannalta mielekkääseen säännölliseen aktiviteettiin, eikä hän saa Kelan työmarkkinatuen kulukorvausta. Kurssin tulee sopia TE-toimiston kanssa tehtyyn suunnitelmaan. Myös asiakkaalle, joka ei ole TE-toimiston asiakas (esim. kotiäidit), on perusteltua myöntää tukea matkakuluihin, jos hän osallistuu monta kertaa viikossa tapahtuvaan toimintaan, joka edistää hänen kotoutumistaan.

Jos työtön opiskelee työttömyysetuudella, tulee selvittää, voiko hän saada HSL:n opiskelija-alennuksen tai Kelan kulukorvauksen matkoja varten. HSL myöntää 45 prosentin opiskelijaalennuksen, jos työtön opiskelee päätoimisesti ja opinnot kestävät vähintään yhden lukuvuoden (lisätietoja HSL:n sivuilta). Jos hän ei saa kulukorvausta eikä ole oikeutettu HSL:n opiskelija-alennukseen ja opiskelumatka on kolme vyöhykettä, voidaan kahden ja kolmen vyöhykkeen lipun erotukseen myöntää täydentävää toimeentulotukea. Kahden vyöhykkeen lippuun ei myönnetä erikseen täydentävää toimeentulotukea.

10 Opinnoista aiheutuvat menot

Oppivelvollisuusikä nousi 18 vuoteen elokuussa 2021, ja samalla toisen asteen opinnot muuttuivat maksuttomiksi. Toisen asteen opinnoissa kustannukset muodostuvat oppimateriaaleista, työasuista ja -välineistä, tietokoneesta, laskimesta ja tutkintomaksuista. Uudistus koskee 1.1.2021 jälkeen peruskouluopintonsa päättäviä, eli pääasiassa vuonna 2005 syntyneitä nuoria. Laajennettu oppivelvollisuus ja maksuton toinen aste otetaan käyttöön ikäluokka kerrallaan. Uutta lakia ei sovelleta nuoriin, joiden oppivelvollisuus on päättynyt ennen 1.1.2021. Ensimmäinen laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluva ikäluokka on vuonna 2021 peruskouluopintonsa päättävät opiskelijat. Ennen tätä peruskoulunsa päättäneet opiskelijat eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin. Maksuttomaan toisen asteen koulutukseen oikeutetuille opiskelijoille ei jatkossa makseta opintorahan oppimateriaalilisää, sillä he saavat oppimateriaalit maksutta.

Maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija voi saada opintotukea aikuislukio-opintoihin. Lisätietoja maksuttomuudesta ja koulumatkautesta esim.

<https://www.kela.fi/oppivelvollisuuslaajenee>

Ammatillista tai lukiokoulutusta opiskeleva nuori saattaa saada Kelasta opintorahan oppimateriaalilisää, jos vanhempien tulot ovat enintään 41 100 e vuodessa. Oppimateriaalilisä on 46,80 e/kk (v. 2019). Oppimateriaalilisää voi saada vanhempansa luona asuva alle 20-vuotias ja muualla asuva alle 18-vuotias. Myös alle 17-vuotias opiskelija voi saada oppimateriaalilisää. Oppimateriaalilisää ei huomioida tuloksi perustoimeentulotuen laskelmaan ja se on tarkoitettu opiskelukirjoihin/sähköiseen materiaaleihin ja muihin opiskelutarvikkeisiin.

Jos opiskelija ei saa oppimateriaalilisää tai oppimateriaalilisä ei kata opiskelukirjoja ja -tarvikkeita ja opiskelija tai perhe saa perustoimeentulotukea, voi niihin myöntää täydentävää toimeentulotukea tai oppimateriaalilisää voi täydentää täydentävällä toimeentulotuella. Haettavasta tuesta vähennetään opiskelijalle myönnetty oppimateriaalilisän määrä (hakukuukauden oppimateriaalilisän määrä). Opiskeluun liittyviä menoja ovat mm. lukion oppikirjat/sähköiset lisenssit, opinnoissa tarvittava laskin (pitkän matematiikan/fysiikan opiskelijalla korkeintaan 150€), ylioppilaskirjoitusmaksut, ylioppilaskunnan jäsenmaksu sekä opiskelussa vaadittavat työvaatteet ja muut välttämättömät tarvikkeet oppilaitoksen lausunnon/luettelon tai opettajan selvityksen mukaisesti edullisimman vaihtoehdon mukaan. Hakijaa informoidaan siitä, että oppimateriaalilisä on tarkoitettu opiskelumateriaalien hankkimiseen.

Jos lukion kursilla käytetään kirjoja, suositellaan ne ostamaan käytettyinä ja jakso kerrallaan, jotta mahdollinen oppimateriaalilisä riittäisi kattamaan paremmin kirjat. Jos lukion kirjoihin myönnetään toimeentulotukea maksusitoumuksella, luetaan maksusitoumuksessa kirjat, joita sitoumus koskee.

Jos työtön opiskelee työttömyysetuudella, tulee selvittää, voiko hän saada HSL:n opiskelija-alennuksen tai Kelan kulukorvauksen matkoja varten. HSL myöntää 45 prosentin opiskelija-alennuksen, jos työtön opiskelee päätoimisesti ja opinnot kestävät vähintään yhden lukuvuoden (lisätietoja HSL:n sivuilta). Jos hän ei saa kulukorvausta eikä ole oikeutettu HSL:n opiskelija-alennukseen ja opiskelumatka on kolme vyöhykettä, voidaan kahden ja kolmen vyöhykkeen lipun erotukseen myöntää täydentävää toimeentulotukea. Kahden vyöhykkeen lippuun ei myönnetä erikseen täydentävää toimeentulotukea.

10.1 Tietokoneen hankinta

Pääsääntöisesti tietokoneeseen ei myönnetä toimeentulotukea, koska opiskelijoiden on mahdollista käyttää oppilaitosten ja kirjastojen tietokoneita opinnoissaan. Jos oma tietokone on välttämätön opinnoissa, tietokoneen hankintamenot huomioidaan toisen asteen opiskelijoilla, kun tietokone on välttämätön. Tällöin hakijan tulee toimittaa selvitys tietokoneen välttämättömyydestä oppilaitokselta. Hankintahinta huomioidaan edullisimman saatavilla olevan vaihtoehdon mukaan, kuitenkin enintään 300 €.

10.2 Ylioppilastutkintomaksut, pääsykoemaksut

Välttämättömiin ylioppilastutkintomaksuihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Pääsykokeista aiheutuviin kuluihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea ilman ammatillista tutkintoa oleville.

Vanhojenpäivän puvustus: Ensisijaisesti ohjeistetaan asiakasta tiedustelemaan vaetetusta lainaksi esim. Granin lähiavusta.

10.3 Maahanmuuttajien kielikurssit

Maahanmuuttajien suomen kielen kurssimaksuihin voi myöntää toimeentulotukea, jos kurssi sopii TE-toimiston kanssa tehtyyn suunnitelmaan tai asiakkaalla ei ole TE-toimiston asiakkuutta (esim. kotiäidit tai eläkeläiset).

Suomen kielen oppikirjoihin tai sanakirjaan voidaan myöntää toimeentulotukea kotoutumisen tukemisen perusteella. (ks. Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset) Jos YKI-testi on tarpeen työn tai opiskelupaikan hakemisessa ja sillä osoitetaan kielitaito, on perusteltua myöntää tukea siihen. YKI-kurssi valmentaa YKI-testiin, mutta kurssilla oppii suomea. Jos asiakas ei tarvitse YKI-kurssia tai -testiä muuhun kuin kansalaisuushakemukseen tai hänellä ei ole realistista mahdollisuutta läpäistä testiä, niihin ei ole perusteltua myöntää tukea. Tukea myönnetään kertaluontoisesti.

11 Terveystuotokulut

Julkisen terveydenhuollon, hammashoidon sekä silmälasien hankinnan kustannukset kuuluvat perustoimeentulotuella katettaviin menoihin (myös yksityinen silmälääkäri, jos optikko ei pysty määräämään silmälasia). Tämän lisäksi Kela hyväksyy ylioppilaiden terveydenhoitosätiön (YTHS) asiakasmaksut, ylioppilaskuntien pakollisten jäsenmaksujen terveydenhoitomaksuudet sekä Kelan kuntoutuksena korvaamien psykoterapioiden omavastuuosuudet. Kela arvioi kohtuulliset terveydenhuollon menot.

Terveydenhuoltomenot kuuluvat harkinnanvaraisen toimeentulotuen sijaan perustoimeentulotukena katettaviin menoihin (Toimeentulotukilaki 7b §) ja perustoimeentulotuen myöntämisestä vastaa Kela. Lisäksi terveydenhuoltolain (2010/1326) 29§ mukaan julkisen terveydenhuollon tulee järjestää toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet sekä apuvälinepalvelut, ellei kuntoutuksen järjestäminen kuulu Kansaneläkelaitoksen vastuulle.

Joskus asiakkaat hakevat toimeentulotukea kunnasta yksityisen terveydenhuollon menoihin, kuten jalkahoitoon tai fysioterapiaan. Yksityiseen jalkahoitoon tai fysioterapiaan ei ole perusteita myöntää toimeentulotukea, koska hoidon tarve arvioidaan julkisessa terveydenhoidossa ja Kela myöntää julkisen terveydenhuollon menoihin perustoimeentulotukea.

Jos asiakas on saanut kielteisen perustoimeentulotukipäätöksen tuloylijäämän vuoksi ja hänelle tulee suuret terveydenhuollon menot, ohjataan asiakasta hakemaan menoihin perustoimeentulotukea Kelasta. Hänen tulee täyttää tällöin Kelan tarkistushakemus, TO1, jossa

ilmoittaa muuttuneet tiedot. Asiakkaan tulee toimittaa Kelaan lääkärin tekemä potilasohje, jossa lukee lääkkeen nimi ja annosteluohje. Pääsääntöisesti terveydenhuollon menoihin ei myönnetä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Kela myöntää toimeentulotukea terveydenhuollon käynteihin liittyviin Kelan korvaamien taksimatkojen omavastuuosuuksiin ja ambulanssimatkojen omavastuuosuuksiin. Kela saattaa myöntää myös toimeentulotukea julkisen liikenteen käytöstä aiheutuviin menoihin, jos asiakkaalla on paljon terveydenhuollon käyntejä, esim. korvaushoito. Kela ei huomioi työterveyshuollon lääkärin määräämiä lääkkeitä.

11.1 Lääkkeet

Lääkkeitä myönnetään vain kertaluontoisesti yllättävässä tilanteessa (esimerkiksi kun asiakas kotiutetaan sairaalasta ja Kela ei myönnä hänelle lääkkeitä eikä asiakkaalla itsellään ole varoja).

Kelan tulee ratkaista perustoimeentulotuki myös kiireellisessä tilanteessa. Lääkkeitä myönnettäessä maksusitoumus rajataan ajallisesti, määrällisesti tai koskemaan vain välttämättömimpien lääkevalmisteita (esim. sydän-, astma- tai diabeteslääkkeet). Lääkkeet myönnetään vain ehkäisevänä toimeentulotukea. Jos Kela ei hyväksy jotakin lääkevalmistetta, siihen ei myönnetä ehkäisevää toimeentulotukea.

Kela arvioi lääkkeen tarpeellisuuden ja vastaa päätöksenteosta. Kela vastaa myös siitä, huomioiko se hakijan lääkekulut järjestelyajan, jonka aikana hakijalle järjestetään korvaava lääke tai hoito.

11.2 Asiaksmaksu ja terveydenhoitokulut

Jos asiakkaalle on tehty tulosidonnainen asiakasmaksupäätös (esim. tukiasuminen), johon ei ole huomioitu säännöllisiä terveydenhuollon menoja (esim. säännöllinen lääkitys) mukaan, asiaa käsittelevän henkilön tulee olla yhteydessä asiakasmaksuyksikköön asiasta.

Jos asiakkaalla on pakollisia terveydenhuollon menoja, joita asiakasmaksulaskelmassa ei huomioida siitä huolimatta, että asiakasmaksupäätökseen on haettu muutosta ja Kela ei myönnä niihin perustoimeentulotukea, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää terveydenhoitokuluihin ja tarvittaessa myös ruokaan ehkäisevänä toimeentulotukena.

Myös asiakasmaksun alentamishakemuksen käsittelyajalle voi olla perusteltua myöntää tukea välttämättömiin menoihin asiakkaan taloudellisen tilanteen mukaan. Myös ateriapalvelumaksuun voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, kunnes kunta alentaa asiakasmaksua (ks. ateriapalvelu).

Asiakasta ohjataan aina kuitenkin hakemaan ensin perustoimeentulotukipäätös Kelasta.

11.3 Päihdekuntoutusryhmät ja matkakorvaukset

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää matkakuluihin päihdekuntoutusta varten sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan asiakassuunnitelmaan perustuen, ellei Kela korvaa kyseisiä matkakuluja

12 Perheryhmäkodissa asuvat nuoret

Nuori saa perheryhmäkodista kuukausittaisen käyttövaran 52 €. Lisäksi perheryhmäkoti vastaa hakijan kuluista seuraavien menoerien osalta: vaatteet, vähäiset terveydenhuoltomenot (esimerkiksi reseptivapaat lääkkeet), kohtuulliset harrastuskulut, puhelin, retket ja leirit, parturi ja hygienia sekä bussikortit.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää tarpeen mukaan seuraaviin nuoren menoihin:

- Optikon/silmälääkärin määräämät silmälasit edullisimman vaihtoehdon mukaan, jos silmälasit ovat silmäsairauden tai puutteellisen näkökyvyn takia välttämättömät. Silmälääkärissä käynnin kustannuksiin (silmälääkärin näöntutkimus ja kohtuulliset toimistomaksut) voidaan myöntää toimeentulotukea vain, jos optikon lausunnon perusteella silmälääkärikäynti on välttämätön silmälasien määräämiseksi. Muissa tapauksissa, esimerkiksi jos kyseessä on silmäsairauden hoito, asiakas ohjataan julkiseen terveydenhuoltoon.
- Välttämätön henkilöllisyysasiakirja (henkilökortti, passi, oleskelulupa)
- Matkakulut kahteen matkaan vuodessa sukulaisten luokse Suomessa edullisimman vaihtoehdon mukaan
- Välttämättömiin opiskelumenoihin
- Julkisen terveydenhuollon menot (terveyskeskuksen käyntimaksut, julkisen terveydenhuollon sairaala- ja hammashoitomaksut sekä julkisen terveydenhuollon tai määräämät, sairauden hoitoon tarkoitetut välttämättömät reseptilääkkeet). Terveydenhuollon laskut pyydetään toimittamaan sosiaalitoimistoon, josta ne maksetaan suoraan laskuttajalle.
- Kohtuullista suuremmat harrastuskulut, joista neuvotellaan erikseen sosiaalityöntekijän kanssa.

Perheryhmäkodista itsenäistyvän nuoren tuki 400 €.

Jälkihuolto on 25 ikävuoteen asti kaikille perheryhmäkodin nuorille.

13 Vankeusajan toimeentulotuki

Vankilassa saatava ylläpito on vangin ensisijainen toimeentulojärjestelmä. Vanki voi hakea perusmenoihinsa tarvittaessa perustoimeentulotukea Kelasta.

Toimeentulotukea voidaan myöntää vangille tai vangin perheenjäsenille tapaamiskuluihin vain vankilan järjestämään perhetapaamiseen. Perhetapaamisen matkakulut huomioidaan silloin, jos kyse on lapsen ja vankilassa olevan vanhemman tapaamisista. Aikuisten välisten tapaamisten

matkakuluja ei pääsääntöisesti huomioida toimeentulotuessa menona. Vangin osalta myös muut perustellut syyt, kuten lähiomaisen hautajaiset voivat olla syy myöntää matkakuluihin täydentävää toimeentulotukea.

13.1 Asunnottoman, vapautuvan vangin palveluiden järjestämisvelvollisuus

Vapautuneen vangin tarvitsemien palveluiden järjestämisestä vastaa hänen kotikuntansa. Kunnan velvollisuutena on järjestää vapautuneelle välttämätön toimeentulo (perustoimeentulotuki Kelasta sekä asuminen määräajaksi).

14 Edunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu

Edunvalvonnasta voi aiheutua oikeudenkäyntimaksuja ja lupa-asioiden käsittelymaksuja, edunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu. Edunvalvontapalkkio on maksu, joka edunvalvonnassa peritään päämieheltä. Palkkion määrä vaihtelee. Maistraatti perii maksun edunvalvonnassa olevien holhoustilin tarkastamisesta. Edellä mainitut kulut huomioidaan eräpäivän mukaisesti täydentävän toimeentulotuen menoina. **Minimiedunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu ovat vähintään 280 euroa.** Huomioitavaa on, että jos asiakas on asumispalveluissa, tulee edunvalvontapalkkio ottaa asiakkaan menona huomioon kunnan asumispalvelumaksupäätöstä tehtäessä. Täten se on huomioitu kuukausittain asumispalvelumaksua vähentävänä tekijänä eikä tarvetta toimeentulotuen hakemiseen edunvalvontapalkkion osalta tulisi syntyä.

~~15 Hammashuolto~~

~~Asiakkaan hakiessa tukea esim. hammasproteesiin, selvitetään ensin, onko perustoimeentulotuki haettu ja ohjataan tarvittaessa hakemaan se Kelasta. Hammasproteesista aiheutuneet kulut kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin, kun kyse on julkisen terveydenhuollon menoista. Kauniaisten hammashoitolassa valmistetaan proteeseja, joten proteesikustannukset ja siihen liittyvä muu hoito lukeutuvat tällöin julkisen terveydenhuollon menoihin.~~

16 Romaninaisen hame

Romanihameeseen voidaan myöntää **avustusta enintään 420 € joka toinen vuosi**, mikäli asiakkaalla on pitkäaikainen perustoimeentulotuen asiakkuus. Jos asiakas on muuttanut toiselta paikkakunnalta, varmistetaan lähtökunnasta, koska asiakkaalle on myönnetty toimeentulotukea hameeseen.

17 Hautausmenot

Hautaamisesta aiheutuviin välttämättömiin menoihin voidaan myöntää toimeentulotukea, jos kuolinpesän varat eivät tule kattamaan hautauskuluja. Hautausavustus myönnetään takaisinperinnällä kuolinpesän omaisuudesta ja pesänhoitajaa pyydetään toimittamaan perukirja

sen valmistuttua. Poikkeuksena perustoimeentulotukea saanut vainaja, jonka hautaukseen voidaan myöntää kohtuulliset hautauskulut ilman perintäpäättöä. Perustoimeentulotuen asiakkuuden perusteella kuolinpesän varattomuus tiedetään, eikä perukirjaa tarvita varallisuuden tutkimiseen. Vainajan maksamattomia sairaala- ym. laskuja tai laskuja, jotka ovat saapuneet vainajan kuoleman jälkeen, ei oteta menoina huomioon, vaan ne jäävät kuolinpesän veloiksi.

Toimeentulotuki hautauskuluihin myönnetään maksusitoumuksena ja se tulee hakea ennen hautajaisten järjestämistä, sillä hautausavustus myönnetään maksusitoumuksena hankintamenettelylain mukaisesti valittuun sopimusliikkeeseen. Kauniaisten sosiaalitoimella on sopimus seuraavien palveluntarjoajien kanssa: 1) Hautaustoimisto Calla Oy, 2) varasijalla Mononen Oy. Hautauskulujen myöntämisperusteet ovat yhdenmukaiset, riippumatta uskontokunnasta tai seurakuntaan kuulumisesta.

Ostopalvelusopimuksen mukaiset hautauspalvelut sisältävät vainajan kuljetuksen, vaatetuksen, pukemisen sekä arkun. Lisäksi voidaan ottaa huomioon välittömät hautaamisesta johtuvat seurakunnan maksut esimerkiksi haudan kaivamisesta ja kunnostuksesta johtuvat maksut sekä hautapaikkamaksu, jos seurakunta ei perukirjan valmistuttua myönnä niihin vapautusta varattomuuden perusteella, sekä polttohautauksesta aiheutuvat kulut.

Esimerkiksi vainajan kuljetus muulle kuin kotipaikkakunnalle hautaamista varten, muistokivi, kuolinilmoitus ja muistotilaisuuden kulut eivät kuulu huomioitaviin menoihin.

Hakemuksen liitteenä tulee olla pesänhoitajan yhteystiedot sekä selvitys kuolinpesän tuloista ja varoista ja kuolinpäivän tilinsaldo. Jos omaiset haluavat haudata vainajan ulkomaille, hyväksytään toimeentulotuksessa hautajaiskulut (hautaustoimisto ja seurakunnan kulut) sen mukaisesti, mitä kulut olisivat olleet, jos vainaja haudattaisiin kuntayhtymän alueelle.

17.1 Lähiomaisen hautajaiset

Hautajaisvaatetus sisältyy perusosaan, kuten muukin vaatetus. Kun kyse on lähiomaisen (vanhemmat, lapset, sisaret, isovanhemmat) hautajaisista, voidaan täydentävän toimeentulotuen menoina huomioida matkakustannukset hautajaisiin. Kukkavihkoihin ei myönnetä erillistä avustusta. Hautajaismatkoihin ulkomaille ei myönnetä tukea.

17.2 Hautausavustuksen hakeminen hautajaisten jälkeen

Jos omaiset hakevat täydentävää toimeentulotukea hautauskuluihin hautajaisten jälkeen, pyydetään omaisia esittämään perukirja, josta käy ilmi vainajan taloudellinen tilanne kuolinhetkellä. Vaikka perukirja olisi tappiollinen, eli varat eivät riitä sekä hautauskulujen että velkojen maksamiseen, mutta kuolinpesän varat riittävät kuitenkin hautauskuluihin, ei hautauskuluja myönnetä. Hautaus- ja pesän selvityskulut tulee aina kuolinpesän hoitajan maksaa pois ensimmäisenä, ennen vainajan tai kuolinpesän velkoja.

Omaisten hakiessa tukea hautausmenoihin jälkikäteen, huomioidaan menot sopimushintojen mukaisina.

17.3 Ehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta (Toimeentulotukilaki 1 § 2 mom.).

Kunnan tulee myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. (Toimeentulotukilaki 13 §)

Menettelytavat

Ehkäisevä toimeentulotuki on sosiaalityön työväline ja osa suunnitelmallista sosiaalityötä. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistilanteissa tulee harkita sitä, miten henkilön / perheen sosiaalista suoriutumiskykyä tuetaan niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä, ehkäisevät hakijan odotettavissa olevia toimeentulovaikeuksia tai estävät varsinaisen toimeentulotuen tarpeen. Tavoitteena on pyrkiä parantamaan henkilön / perheen kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuuksia sekä edellytyksiä kohentaa itse sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan. Ehkäisevää toimeentulotukea ei pääsääntöisesti peritä takaisin. Jos hakijalla on oikeus etuuteen, joka ei ole hänen käytettävissään hakuajankohtana (esim. onnettomuuden uhri, joka saa etuudet myöhemmin), voidaan myönnetty tuki periä hakijan myöhemmin käyttöönsä saamista varoista. Ehkäisevän toimeentulotuen päätökseen kirjataan yksityiskohtaiset perustelut tuen myöntämisestä tai hylkäävän päätöksen syistä

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää:

- opiskelun tai työllistymisen edistämiseen
- asumisen turvaamiseksi hädän uhatessa (esim. vuokratulon loppuminen)
- ylivelkaantumisesta aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseen silloin, kun avustamisella saadaan velkakierre katkaistuksi tai jatkuva toimeentulotuen tarve estettyä
- akuutit kriisit, esim. lähiomaisen kuolema, vakava sairastuminen, rikoksen uhriksi joutuminen, tulipalo
- muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin syrjäytymistä ehkäisevänä keinona

Ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään yleensä kertaluonteisesti, ellei henkilön tilanne toisin vaadi. Sen tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä ei ole rajattu yllä mainittuihin tarkoituksiin, vaan tukea tulee käyttää tarpeen mukaan. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen ei ole riippuvainen asiakkaan oikeudesta perustoimeentulotukeen, vaan tukea myönnettäessä huomioidaan asiakkaan tosiasiallinen taloudellinen tilanne. Tuen tarvetta arvioitaessa tulee selvittää, onko kunta velvollinen järjestämään palvelun sosiaalihuoltolain tai muun lainsäädännön perusteella.

18 Pakolaisen toimeentulotuki

Pakolaiselle myönnetään toimeentulotukea samoin periaattein kuin muillekin toimeentulotuen hakijoille. Pakolaisen alkuvaiheen kotoutumiseen liittyy erityistarpeita, jotka tulee huomioida toimeentulotukea myönnettäessä. Näitä on tuotu esille seuraavissa kohdissa.

18.1 Pakolaisen alkuavustus

Pakolaisen alkuavustuksella on tarkoitus kattaa kaikki huoneiston hankinnat ja kodin välttämättömät tarvikkeet lukuun ottamatta pesukonetta.

Huoneiston kalustamiseen ja kodin välttämättömiin tarvikkeisiin voidaan myöntää kertaluonteisesti toimeentulotukea 2 x Kelan toimeentulotuen perusosa/ päämies ja 250,00 € / perheenjäsen, enintään 2000 € / perhe. Jos kyseessä on perheenyhdistäminen ja perheenkokoaja on jo saanut pakolaisen alkuavustuksen, jokaiselle perheenjäsenelle myönnetään 250,00 €.

Kimppakämppään muutettaessa alkuavustus jaetaan tasan asuntoon muuttavien kesken. Esim. kahden hengen kimppakämppään muuttavien avustus: 2 x perusosa + 250 € jaettuna kahdella. Kolmen hengen kimppakämppään muuttavien alkuavustus: 2 x perusosa + 250 € + 250 € jaettuna kolmella.

Pakolaisen muuttoavustus perustuu Valtioneuvoston päätökseen pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, annettu 23.12.1992.

Päätöksen 7.1§ todetaan:

” [toimeentulotukena voidaan myöntää] muuttoavustusta ensimmäiseen vakituiseen asuntoon muuttavalle 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle yksin muuttavalle henkilölle enintään toimeentulotuen perusosan määrä kahdelta kuukaudelta ja perheelle enintään kaksinkertaisena edellä tarkoitettu määrä ”.

18.2 Talvivaatteet

Talvivaatetukseen voi myöntää kerta-avustuksen, kun asiakas on saapunut maahan kiintiöpakolaisena tai pakolaisten perheenyhdistämisen kautta. Kerta-avustus 1. vuotena on 150,00 €/hlö. Tämä on pääkaupunkiseudun kuntien maahanmuuttoyksiköiden yhdessä sopima käytäntö.

18.3 Matkakustannukset

Paikallisliikenteen maksut kuuluvat perusosaan, mutta matkakuluissa voidaan tukea, mikäli asiakas osallistuu kurssille ja/tai muuhun kotoutumisen kannalta mielekkääseen säännölliseen aktiviteettiin, eikä saa Kelan työmarkkinatuen kulukorvausta.

Kun asiakas saapuu kiintiöpakolaisena tai perheenyhdistämisen kautta Suomeen, voidaan ensimmäiselle kuukaudelle myöntää kahden vyöhykkeen lippu asioiden hoitamista varten.

Kiintiöpakolaisille tuetaan taksikulut lentokentältä asuntoon kuittia vastaan.
Perheenyhdistämistilanteissa taksimatkoissa kentältä kotiin ei tueta.

18.4 Kurssimaksut ja suomen kielen kirjat

Suomen kielen kurssimaksuihin voi myöntää enintään 100€/kk, mutta maksullisista kurseista on hyvä keskustella asiakkaan kanssa, ettei asiakas esim. ilmoittaudu väärälle tasolle ja maksettu kurssi jää käymättä. Suomen kielen oppikirjoihin tai sanakirjaan voidaan myöntää tukea. Tuki maksetaan kuittia vastaan.

18.5 Siivousapu

Henkilökohtaiseen apuun vammaispalvelulain nojalla voi olla oikeus, jos asiakkaalla on pitkäaikainen sairaus tai vamma. Jos asiakkaalla on henkilökohtainen avustaja, selvitetään, onko avustajan apu tarkoitettu myös siivouksessa avustamiseen. Jos ei, yhdessä asiakkaan kanssa konsultoidaan vammaispalveluja.

Jos asiakkaalla on hänen elämäntilanteeseensa liittyvä väliaikainen siivousavun tai raivaussiivouksen tarve, voidaan siivoukseen myöntää perustellusta syystä täydentävää toimeentulotukea.